

Til
Justitsministeriet
att. politikontoret@jm.dk

Høringssvar over udkast til forslag til lov om ændring af våbenloven (»Strammere kontrol med våbentilladelser, øget sikkerhed ved besiddelse af våben og opbevaring af ammunition m.v.«)

Bedre Psykiatri takker for muligheden for at bidrage til høringen og har følgende bemærkninger.

Med lovforslaget er der tale om adgang for politiet til systematisk at indhente helbredsoplysninger hos ansøgere ved ansøgninger om våbentilladelser mv. og meddele afslag på baggrund heraf. Foruden oplysninger om eventuelle aktuelle eller tidligere psykiske lidelser, indbefatter det endvidere relevante og nødvendige oplysninger om tidligere psykiatriske indlæggelser og udredninger, medicinsk historik, lægelige udtalelser mv. Det er udtrykkeligt medgivet, at lovforslaget skal sikre, at personer, der lider af alvorlige psykiske lidelser, ikke kan få våbentilladelse. Kun rent undtagelsesvist kan der meddeles våbentilladelse til personer med visse alvorlige psykiske lidelser fremgår det af lovforslaget. Det foreslås yderligere at indføre en ny bestemmelse i våbenlovens § 2 i, der giver offentlige myndigheder, der har regelmæssig kontakt til den pågældende borger fx på et kommunalt bosted eller psykiatrisk tilbud, mulighed for at indgive en bekymringsindberetning til politiet. Ordningen vil indebære, at politiet på baggrund af en bekymringsindberetning skal foretage en fornyet vandelsvurdering af personen og på baggrund heraf træffe en afgørelse om, hvorvidt våbentilladelsen mv. skal tilbagekaldes.

Begge forhold i lovforslaget er særskilt møntet på bedre kontrol med våbentilladelser til borgere med psykiske lidelser jf. regeringens udspil juni 2023 "Strammere greb om våben" og det er tydeligt, at lovforslaget er lavet med Fields-tragedien i mente. Det er Bedre Psykiatri's vurdering, at lovforslaget primært har karakter af symbolpolitik, i det de skitserede ændringer hverken ville have forhindret tragedien, eftersom gerningsmanden ikke havde våbentilladelse, eller fremadrettet vil forhindre hovedparten af de ulykkelige episoder, hvor en person med psykisk sygdom begår drab, da de fleste drab begået af mennesker med psykisk sygdom (ikke familie) har skarp vold som drabsmetode fx køkkenknive jf. opgørelse fra Justitsministeriets Forskningskontor¹.

Overordnet set vil Bedre Psykiatri gerne pointere, at vi ikke kan forhindre en ny Fields-tragedie ved at justere på våbenlovgivningen. Vil man drab og tragedier til livs skal man styrke psykiatrien og sikre sociale tiltag i kommunerne. Retspsykiatrisk Klinik under Justitsministeriet undersøgte i 2019 sammenhængen mellem psykiatrisk behandling og kriminalitet som drab, drabsforsøg, grov vold, vold, trusler om vold, voldtægt og ikke personfarlig kriminalitet og konkluderede, at hvis de pågældende patienter havde fået en tilstrækkelig psykiatrisk behandling, så kunne man formentlig have undgået seks drab og fem drabsforsøg. Samlet er det vurderingen i tre ud af fire sager, at kriminaliteten muligvis kunne være forebygget med en bedre behandling².

Det er veldokumenteret af Sundhedsstyrelsen, 2022, at psykiatrien er karakteriseret ved særligt fem hovedudfordringer, der vidner om en insufficient behandlingsindsats. Dette drejer sig om en utilstrækkelig tilgængelighed, kapacitet og sammenhæng, en utilstrækkelig kvalitet og tværfaglighed i de eksisterende tilbud, utilstrækkelige forebyggende og tidlige indsatser, stigmatisering og manglende prioritering og ligestilling på området samt tilstrækkelig forskning,

¹ Justitsministeriets FORSKNINGSKONTOR 2020 Typer af drab i Danmark

² Danske Regioner 2019: Er der en sammenhæng mellem behandling/støtte af psykisk syge og kriminalitet? – En analyse med henblik på forebyggende tiltag

faglig udvikling og manglende prestige³. Sådanne faktuelle oplysninger er væsentlig viden til at forstå situationens alvor for mange mennesker med alvorlige psykiske lidelser, personalet og deres familier og hvorfor der i høj grad sker en underbehandling af mennesker med psykisk sygdom, der kan få fatale konsekvenser.

Med den skærpelse, som lovforslaget lægger op til, er Bedre Psykiatri alvorligt bekymret for, at vi ender med, at diskussionen om våben puster til en generel og ubegrundet frygt for og mistænkeliggørelse af alle mennesker med psykisk sygdom og deres pårørende i stedet for at forebygge tragedier. Det er Bedre Psykiatri's vurdering, at lovforslaget mod hensigten vil være med til at øge en de facto stigmatisering, skabe miskreditering, fordomme og yderligere strukturel forskelsbehandling⁴ blandt mennesker med psykisk sygdom. Det er stigmatiserende, hvis der laves lovgivning, der klassificerer mennesker som potentielt farlige alene ud fra en diagnose, og hvis der skabes præcedens for, at en diagnose, uden en individuel vurdering, kan berøve borgere de samme rettigheder og muligheder, som andre mennesker har.

82% af den danske befolkning får i løbet af livet brug for behandling i psykiatrien⁵. Langt de fleste mennesker med en psykisk sygdom er velbehandlet og lever et normalt liv som alle andre uden at mærke til sygdommen, og mange bliver også raske igen⁶. Men hvis de bliver svigtet og forrådt behandlingsmæssigt, ligesom gerningsmanden fra Fields blev det, kan der opstå farlige og tragiske begivenheder. Og derfor er der kun én ting at gøre, hvis vi vil forhindre, at mennesker med psykisk sygdom begår kriminalitet: Giv dem bedre psykiatrisk behandling.

Bedre Psykiatri vil gerne slå fast, at vi bakker op om en stram våbenlovgivning og alle i befolkningen skal kunne leve og færdes i samfundet i tryghed. Bedre Psykiatri vurderer dog overordnet set, at lovforslaget, jævnfør ovenfor, trækker i denne forkerte retning for mennesker med psykisk sygdom, der har brug for bedst mulig hjælp, behandling og støtte i det danske social- og sundhedsvæsen. Bedre Psykiatri vurderer, at lovforslaget vil have begrænset effekt på det, som er intentionen med lovforslaget, nemlig øget sikkerhed og tryghed for borgere. I stedet vil lovforslaget medvirke til at skubbe til yderligere ødelæggende tendenser for psykiatrisk behandling og skabe en øget stigmatisering og frygt. Det er uhensigtsmæssigt, da tillidsbaserede relationer er afgørende for succes med psykiatrisk behandling.

Bedre Psykiatri ønsker at fremhæve, at ingen mennesker, der ikke er i stand til at overskue konsekvenserne af at have et våben og en tilladelse, skal have et våben. Det gælder alle – uanset om man har en psykisk sygdom eller ej.

Med venlig hilsen

Bedre Psykiatri

³ Sundhedsstyrelsen, 2022 Fagligt oplæg til en 10-årsplan. Bedre mental sundhed og en styrket indsats til mennesker med psykiske lidelser

⁴ Annika Frida Petersen (2021) Stigmatisering af psykisk sygdom. Sundhedsret, menneskeret og samfundsøkonomi.

Stigmatisering af mennesker med psykisk lidelse 2011 Ugeskrif for læger. <https://ugeskriftet.dk/videnskab/stigmatisering-af-mennesker-med-psykisk-lidelse>

Den vedvarende stigmatisering af mennesker med psykisk sygdom 2018 Ugeskrif for læger. <https://ugeskriftet.dk/debat/den-vedvarende-stigmatisering-af-mennesker-med-psykisk-sygdom>

⁵ Kessing LV, Zierson SC, Caspi A, Moffitt TE, Andersen PK. Lifetime Incidence of Treated Mental Health Disorders and Psychotropic Drug Prescriptions and Associated Socioeconomic Functioning. JAMA Psychiatry. 2023 Oct 1;80(10):1000-1008.

⁶ Bedre Psykiatri Videnscenter – Om at blive rask – recovery - <https://bedrepsykiatri.dk/viden/at-blive-rask-recovery/>